

ФІСКАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

І. А. ОСТРОВСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

В. Л. ВАЛІНОВА, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Принципова суперечність забезпечення соціального захисту населення постає в дилемі між фіскальним навантаженням і стимулюванням економіки. Чим більше фіскальне навантаження, тем менше умов для економічного розвитку, тому поряд з фіскальним навантаженням у будь-якій сучасній податковій системі існують стимулюючі інструменти. Такими інструментами є, зокрема, податкові пільги та прогресивне оподаткування.

Наприклад, якщо більше податкове навантаження припадає на більш забезпечених осіб, то кошти, що вилучають у вигляді податків, спрямовують на стимулювання економіки, від чого виграють не тільки менш забезпечені, але разом з ними й більш забезпечені, оскільки економічний розвиток сприяє їхньому добробуту тією самою мірою. Навпаки, недостатнє оподаткування спонукує більш забезпечених осіб інвестувати в іншу, більш успішну економіку, що стає центром їх життєвих інтересів. Тому недоотримані бюджетні кошти у вигляді податків з великих доходів і капіталу стають виведеними з обороту держави за кордон, найчастіше в офшорні юрисдикції. Також підвищене оподаткування у вигляді природної ренти ніяк не впливає на економічну активність, у той же час, кошти, отримані в такий спосіб в бюджет, можуть бути спрямовані на розвиток стратегічно значимих галузей національної економіки. Недостатнє оподаткування скорочує сукупний попит, тим самим перешкоджаючи економічному зростанню.

Необхідно відзначити, що надлишкове оподаткування (бюджетний профіцит) має той же самий ефект. Як показує досвід країн із соціально-орієнтованою економікою, істотна частка соціальних витрат бюджету, що профінансована за рахунок досить високих податків, не тільки не послабляє стимулів до праці й підприємництва, але, навпаки, витрати, здійснені з громадсько-корисною метою, змушують громадян цих країн позитивно реагувати на підвищене оподаткування. Тому прогресивне оподаткування доходів фізичних осіб є загальноприйнятим механізмом реалізації справедливості в оподаткуванні.

Основним критерієм успіху податкових систем європейських країн є принципи прозорості та простоти їх адміністрування. Українська ж податкова система є дуже складною в керуванні, що створює передумови для корупції та зловживань у податковій сфері.

Особливість європейської системи оподаткування полягає в тому, що її утворюють на основі прогресивної шкали. Наприклад, у Франції доходи поділяються на 8 категорій, кожна з яких має свою методику розрахунку, пільг і

відрахувань. Особливим є те, що податок на прибуток фізичних осіб розраховують на родину і стягується він з доходів за прогресивною шкалою (від 5,5 до 75%). Варто відзначити, що максимальну ставку застосовують у разі, коли дохід сім'ї дорівнює 1 млн. євро (вона становить 75%). У Німеччині діє така ж система оподаткування, як і у Франції. Початкова ставка податку на прибуток фізичних осіб – 0% на доходи, менші за 9 тис. євро. З доходів на суму від 9 тис. до 11,5 тис. євро стягують 2,56% податку. У Великобританії неоподатковуваний мінімум за рік становить 2790 фунтів стерлінгів, а податкові ставки – 20%, 40% і 45% [1, с. 130].

Досвід економічно розвинутих країн показує, що податковий тягар не повинен зменшувати економічну активність платника. Крім того, оподаткування не повинно бути перешкодою ні для внутрішньої раціональної організації виробництва, ні для його зовнішньої орієнтації на структуру попиту.

Література:

1. Волкова О. В. Міжнародний досвід оподаткування доходів громадян в контексті сучасної податкової реформи в Україні / О. В. Волкова // *Фінанси*. – 2014. – № 3. – С. 128–135.

2. Гостева О. Ю. Місцеві податки в зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні / О. Ю. Гостева // *Економіка та право*. – 2016. – № 3. – С. 134–139.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ – СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Г. В. РАЗУМОВА, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри фінансів і маркетингу

Н. А. ПРОТОПОПОВА, ст. викл. кафедри фінансів і маркетингу
*ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
м. Дніпро*

В Україні посилення диференціації соціального та економічного розвитку регіонів є однією з ключових проблем. Ця проблема збільшує і без того високий рівень соціальної напруженості в державі, що пов'язано, в тому числі, з неефективним розмежуванням адміністративних, організаційних, фінансових та управлінських повноважень, непродуктивним наданням послуг і перерозподілом доходів між державою і населенням.

У контексті євроінтеграційних процесів одним з найважливіших напрямків вирішення зазначеної проблеми є формування ефективної регіональної політики через вдосконалення стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів в умовах зміни формату управління територіальними громадами. [1] Формування ефективної національної політики повинно бути спрямоване на регулювання соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць з метою підвищення ефективності використання їх потенціалу для вирішення наявних соціально-економічних